

Asiakirjat osoittavat:

Huovisten kantaäiti Toarie oli Lesosia eikä Perttusia

Kuivajärven Huovisten sukuhistoria on moneen kertaan kerrottu; Borenus, Niemi, Jouhki, Lesonen, Kaukonen, Virtaranta — perimätietoja, haastatteluja, yhteenvetoja. Tunemme Larin ja Toarien, Huovisten kantavanhemmat. Tiedämme heidän poikansa Iivanan, Larin ja Timon ja jälkeläistään koko joukon. Suurin osa tiedoista on suulliseen, muistinvaraiseen perimätietoon perustuvaa. Onko siis lähteitä, joista tietoja voisi tarkistaa ja tarkentaa? Pitääkö paikkansa, että Toarie Huovinen oli Arhippa Perttusen sisar? Mitä kertovat asiakirjat Lari Larinpojasta, josta muuten tiedetään kovin vähän?

Eri henkilöiden keräämiä tietoja vertaillen huomaa, että pieniä eroja on, mutta perustiedot kaikissa ovat samanlaiset: Huovisten kantaisä oli Lari Huovinen, Suikujärveltä sotapalvelusta pakoon lähtenyt mies, ja kantaäiti Toarie, jota Borenus ensimmäisenä arveli Latvajärven Arhippa Perttusen sisareksi. Toarien kotikyläksi mainitaan yleensä joko Lapukka tai Latvajärvi, vaikka toisaalta Petteri Lesonen sanoo Toariesta: "onnakko Niskajärveltä syntyisin..." Eniten tietoja lienee saatu Timo Huovisen jälkeläisiltä; Timon sukuhaara onkin varsin oikea myös asiakirjatietoihin verrattuna. Larista perimätieto tietää hyvin vähän, ja Iivanankin kohdalla on kysymysmerkkejä.

Jo Borenius tutki Hyrynsalmen henkikirjoja, joissa Huoviset mainitaan Vuokin kylässä milloin torppareina, milloin mäkitupalaisina. Näiden lisäksi Huovisista löytyy tietoja myös Suomussalmen kirkonkirjoista, vaikka ne ovat luterilaisen kirkon tekemiä ja Huoviset, niidenkin mukaan, ortodokseja. Kirkonkirjoista saa selville tarkempia vuosilukuja kuin mitä perimätieto muistaa, ja eri lähteitä — rippikirjoja, syntyneitten, vihittyjen ja kuolleitten luetteloa — vertaamalla voi useimmiten päätellä, kuinka todenmukainen saatu tieto on. Kirkonkirjoissakin on kautta aikojen ollut virheitä, mutta jos sama tieto toistuu luettelosta toiseen, tieto on luultavasti oikea.

Tässä sekä kirkonkirjoista että henkikirjoista kerättyjä tietoja.

Kantaisä ja kantaäiti:

Lari ja Toarie

Ensimmäisen kerran Lari Huovinen mainitaan vuosien 1794—1801 rippikirjassa uudisrakentajana Kuivajärvellä (voi olla, että hänet löytäisi aikaisemmista rippikirjoista jollakin muulla nimellä). Hänellä on silloin vaimo Toarie Lesonen ja lapset Iivana ja Anna. Seuraavassa rippikirjassa vuosilta 1802—1809 ja sitä seuraavassa 1817—1823 Lari on torppari. Larin kerrotaan olevan kreikkalaiskatolinen (af grekisk religion).

Boreniuksen arvelu siitä, että Toarie Huovinen olisi Arhippa Perttusen sisar, ei ainakaan rippikirjojen valossa tunnu todennäköiseltä. Luulisi Toarien sukunimenä tällöin olevan Perttunen; Toarie on kuitenkin johdonmukaisesti kai-

kissa rippikirjamerkinnoissä Lesonen, samoin syntyneitten luettelosta löytyvissä lasten syntymämerkinnöissä.

Santeri Jouhkin vuonna 1904 keräämien tietojen mukaan Lari Huovinen eli Suomen puolella renkinä lähes kymmenen vuotta Laurin nimellä, kunnes otti sukunimekseen Huovinen. Ensimmäisessä rippikirjainninnassa Lari on jo Huovinen, joten hän on tullut Suomeen tämän mukaan ehkä joskus 1780-luvulla. Larista ja Toariesta on viimeinen löytämäni maininta rippikirjoissa juuri vuosilta 1817—23. Henkikirjoissa heidät kyllä mainitaan myöhemminkin. Vuonna 1830 on mäkitupalainen Iivana Huovisen ja hänen veljensä Larin perheiden yhteydessä maininta isästä ja äidistä, jotka ovat sairaita. Vuonna 1835 mäkitupalaisena on vain Larin perhe ja vanhemmat; kaikkien sanotaan olevan sairaalloisia ja kerräjävän. Toarie on mainittu myös vuoden 1845 henkikirjassa, nyt poikansa Timon yhteydessä. Toarien sanotaan silloin olevan 65-vuotias (olisi syntynyt 1780).

Toarien iästä saa joitain viitteitä myös syntyneitten luettelosta, joissa äidin kohdalla on mainittu ikä. Merkinnot tosin vaihtelevat varsin reippaasti: jos lapsen syntymävuodesta vähennetään äidin ikä, on Toarien syntymävuosi jokaisen merkinnän kohdalla erilainen (1758, 1770, 1771, 1772, 1776). Perimätieto kertoo Toarien kuolleen 102-vuotiaana (Jouhki) tai 101-vuotiaana vuonna 1861 (Borenus); näiden tietojen perusteellahan Toarie olisi syntynyt noin vuonna 1760. Asiakirjatiedot eivät siis vahvista mitään tietoa oikeaksi tai vääräksi.

Larin ja Toarien pojat:

Iivana, Lari ja Timo

Boreniuksen mukaan Larin vanhin poika oli Timo, joka jäi pesätaloon Hietajärvellä. (Todenmukaisempi lienee tieto, että pesätalo oli Kuivajärvellä.) Paulaharju mainitsee pojat, aivan oikein, ikäjärjestyksessä Iivana, Lari ja Timo. Kirkonkirjojen mukaankin vanhin oli Iivana, joka oli syntynyt 16.4.1794 (syntymäaika on sama rippikirjoissa ja syntyneitten luettelossa). Seuraava oli Lari, joka syntyi 1.8.1800, ja vasta sitten tuli Timo. Kummallista kyllä, Timo ei esiinny Larin ja Toarien yhteydessä rippikirjoissa kertaakaan, vaikka hänet vuonna 1802 syntyneenä pitäisi rippikirjassakin mainita.

Ensimmäinen Timosta löytämäni rippikirjamerkintä on vasta vuosilta 1834—1842, jolloin hän on sekä Kuivajärvellä Antrei Larinpoika Huovisen perheen yhteydessä yksin että Hietajärvellä omassa Autio-nimisessä talossa perheineen. Perimätietohan osaa kertoa, että Timo osti Ahtoselta talon Hietajärvellä 300 hopearuplalla. Ahtosen talon vanhaisäntä Jöran (ehkä Jyrki) Ahtonen, joka oli syntynyt vuonna 1749, kuoli rippikirjan mukaan 13.1.1833 ja hänen poikansa Pehr (ehkä Pekka tai Petteri) muutti Kuhmon seurakuntaan. Samassa rippikirjassa on siis Timo Huovinen, vaimonsa Anna Remsu ja heidän lapsensa talon uusina asukkaina.

Toiseksi vanhimmasta pojasta Larista on perimätiedoissa kaikkein vähiten tietoja. Hänen lapsistaankin tunnetaan vain Ontrei jälkeläisineen, vaikka toisaalta kerrotaan, että toinen poika olisi ollut Outokka. Kirkonkirjat paljastavat, että Larilla oli lapsia enemmän kuin perimätieto muistaa, mutta itse Lari jää asiakirjatietojenkin nojalla vähän epämääräiseksi. Kun en ole löytänyt Huovisista mitään mainintaa vuosien 1824—1833 rippikirjasta ja kun Lari Larinpojan perhe sitten vuosina 1834—1842 jälleen mainitaan, on Lari Larinpoika lisätty rippikirjaan myöhemmin, ikään kuin hän ei olisi asunut talossa, jossa hänen lapsensa asuivat. Larin vaimosta ei myöskään löydy mitään mainintaa — perimätiedon mukaan hän oli nimeltään Moarie. Myös seuraavaan rippikirjaan (1843—1850) isä-Lari on lisätty myöhemmin ja kahden tyttären kohdalla lukee "enligt uppgift" — hekään eivät siis näytä asuneen talossa.

Henkikirjoista Larista yllättäen löytää enemmänkin tietoa. Niiden mukaan Larilla ei vielä vuonna 1820 ollut vaimoa, vuonna 1825 vaimona on Maria, 1830 mainitaan Lari ja vaimo (mutta ei vaimon nimeä) Iivanan yhteydessä, 1835 mäkitupalaisena on Lari ja vaimonsa, 1840 Larin vaimona mainitaan Tomma, samoin vuonna 1845. Larilla oli siis selvästi kaksi vaimoa, Moarie ja Tomma; Moarie näyttää kuolleen 1830-luvulla.

Larin ja Toarien vanhin poika Iivana mainitaan nimeltä viimeisen kerran samaan aikaan kuin vanhempansakin eli vuosien 1817—1823 rippikirjassa. Myöhemmin, vuodesta 1834 lähtien, esiintyvät rippikirjoissa vain Iivanan lapset, sil-

loin serkkujensa Lari Larinpojan lasten yhteydessä. Iivanan vaimo ei kirkonkirjoissa esiinny kertaakaan. Vuoden 1820 henkikirjassa Pussilan torpparina on Iivana Huovinen, 1825 samoin, mutta 1830 Iivana mainitaan mäkitupalaisena. Boreniuksen mukaan vaimo Anna oli leskenä 1831 (henkikirjamerkintä) eikä Iivanaa sen paremmin kuin Annaakaan mainita enää vuoden 1835 henkikirjassa. Asiakirjatietojen perusteella näyttäisi siis siltä, että Iivana kuoli vuonna 1830 ja Annakin vähän myöhemmin. Lapset jäivät Larin huollettaviksi.

Larin ja Toarien tyttäret

Kirkonkirjojen mukaan Larille ja Toarielle syntyivät ainakin tyttöt Anna (24.11.1797) ja Moarie (kirkonkirjoissa nimellä Margeta; s. 1.8.1803). Molemmat kuolivat samana vuonna 1809, vain kuukauden välein. Syntyneitten luettelossa mainitaan vielä Liisa, s. 9.11.1806 ja kuollut 2.11.1810, jota ei kuitenkaan mainita rippikirjoissa.

Iivana Larinpojan lapset

Perimätiedon mukaan Iivanalla ja hänen vaimollaan Annilla oli pojat Iknatta, Iivana ja Jyrki. Virtarannan mukaan Iivanan poikia — todennäköisesti — olivat myös Vasselei ja Nihvo. Iknattaa vastaisi lähinnä rippikirjan nimi Ignatius Georg s. 1824, Jyrkiä Georg Johansson Huovinen s. 1826, Iivanaa Johan s. 1828 ja Nihvoa Nifaset s. 1826. Vasseleita ei rippikirjassa mainita. Sen sijaan on Jaakko s. 1830, jota taas ei perimätieto lainkaan tunne. Tämä voi johtua siitä, että Jaakko kuoli jo 29-vuotiaana 17.12.1860. Jaakon lisäksi

SUOMEN LÄHETYSSANOMAT

Saa
ystäväsi
paremmalle
miehelle!

n. 530 sivua
— lähetystyöstä
— auttamisesta
— kansainvälisyydestä

Tilaa lahjaksi!

Tai itsellesi!

Tilaa Suomen Lähetysseuran

- Vuodeksi -92, 12 numeroa, 115 mk (+ 1 numero ilmaiseksi)
  - Puoleksi vuodeksi, 6 numeroa, 66 mk
  - Äänilehtenä samaan hintaan
- Hinnat muualle kuin pohjoismaihin:
12 kk = 200 mk tai 6 kk = 120 mk

Lehden saaja

Nimi	_____
Jakeluosoite	_____
Postinumero	_____
Postitoimipaikka	_____
Maa	_____
Lehden maksaja (ellei sama kuin yllä)	_____
Nimi	_____
Jakeluosoite	_____
Postinumero	_____
Postitoimipaikka	_____
Maa	_____

Suomen
Lähetysseuran
maksaa
postimaksun

Suomen Lähetysseura
PL 154
VASTAUSLÄHETYS
Sopimus 00140/7
00003 Helsinki

"tuntemattomia" Iivanan lapsia ovat Simana s. 1818 (kuollut 1834—42) ja Hilippä s. 1820 (kuollut samaan aikaan).

Lari Larinpojan lapset

Lari Larinpojan lapsia perimätiedon mukaan olivat Outokka ja Ontrei, jonka sanotaan syntyneen vuonna 1830. Ontrei onkin rippikirjojen torppari Anders Larsson Huovinen. Syntymävuosi on kuitenkin 1824 eli eroa perimätietoon on. Andersin eli Ontrein veljeksi nimetään rippikirjassa Aliibe s. 1839, Jöran s. 1839 ja Riiko s. 1841, joista Aliibe ja Jöran olivat kaksoset. Kukaan näistä kolmesta ei nimen perusteella liene Outokka Larinpoika. Toisaalta, miksi perimätieto ei lainkaan tunne näitä Larin ja — luultavasti toisen vaimon Tomman — lapsia?

Rippikirjoissa 1834—42 ja 1843—50 on lisäksi Ontrein sisarina mainittu Outi s. 1821, Houri s. 1822, Zigli s. 1833 ja Maria s. 1828. (Joistakin muista yhteyksistä olen ymmärtänyt, että Sikli olisi miehen nimi. Rippikirjassa lukee kuitenkin selvästi "Larsdotter Zigli".) Perimätieto ei suoraan tunne heistä ketään. Näin ollen kirkonkirjat ja perimätieto käyvät yksin vain Ontrein kohdalla. Ontrein vaimoksi mainitaan kirkonkirjoissa Houri Läkkyken ja avioitumisvuodeksi 1849. Perimätiedon mainitsemaa Ontrein ensimmäistä vaimoa Oproa eivät kirkonkirjat tunne.

Huitun Houri

Vaikkakin Huovisten sukukronikka jättää mainitsematta Lari Larinpojan tyttäret, niin heistä Hourista on ilmeisesti säilynyt tietoja. Oletaisin nimittäin Huitun Hourin olevan nimenomaan kirkonkirjojen Houri Larintytär. Virtarannan tallettamien tietojen mukaan Huitun Houri asui Nuolivaarassa avoliitossa jonkun sotilaskarkurin eli piekloin kanssa. Hourilla oli pojat Oleksi ja Outokka, joista tiedetään, että he muuttivat nälkävuosina Venäjälle. Heidän sanotaan myös asuneen Rimmin Viettolassa. Larin pojaksi sukuhistoriassa mainittu Outokka voisikin siis olla Larin Hourin Outokka. Tiedetään, että Outokka meni Akonlahden Nakrislahteen Prolan Larille ottopojaksi. Prolan Larin taas

kerrotaan olleen sukujaan Huovisia. Kuka siis oli Prolan Lari?

Timo Larinpojan perhe

Mm. Lesosen kertomuksen mukaan Timolla oli viisi poikaa ja kaksi tyttäretä. Timon pojista mainitaankin rippikirjoissa neljä. Kirkonkirjoissa on myös tytär Maria s. 1840. Timon vaimon Annin perimätieto tietää syntyneen Vuokkiniemessä Jouhkon tyttärenä; äiti olisi ollut Latvajärveltä. Suomussalmen rippikirjat tuntevat Annin nimellä Anna Remsu (s. 18047. Jos Annin äiti oli Latvajärveltä, niin eikö hänkin voisi olla se oletettu Arhipan sisar? Virtaranta mainitsee Polku sammui -kirjassaan (s. 82): "Ilmeisesti Timon vaimo Anni oli melkoinen runontaitaja, vaikka häneltä on jäänyt jälkeen vain P.J. Hannikaisen 1877 merkitsemät kolme runoa ja yksi loitsu." Hannikaiselle Anni oli kertonut oppineensa kaikki runonsa latvajärveläiseltä äidiltään. Borenius on liittänyt Hannikaisen 1877 Jaakko Huoviselta muistiinpanemaan runoon tiedon Jaakon isän äidistä eli Toaries-ta ja oletanut Toarien olevan Arhipan sisar. Annin latvajärveläinen äiti oli Jaakon äidin äiti. Jospa Jaakko puhui vain isoäidistään ja tutkijat olettivat loput?

Oma kiinnostukseni Huovisten sukukronikkaan syntyi mummoni kertomuksista, joissa hän sanoi Kuivajärven Saavisen eli Ontrei Larinpojan talon olleen heille ukkola ja Miina Huovisen isän tai äidin serkku. Asiakirjojen tutkiminen ei kuitenkaan ole paljastanut mitään yhteyksiä Huovisiin vuokinsalmelaisen Mikittä Bogdanovin tai akonlahtelaisen Onussa Larintytär Artemjevin kautta. Saavinen ukkolana on edelleen sama arvoitus kuin aloittaessani.

RAIJA LESONEN

Lähteet

Suomussalmen mikrofilmatut kirkonkirjat, 1787—1850, filmit OS90, OS91, ja mikrofilmatut historiikirjat
Mikrofilmatut henkikirjat, 1805—1845, Oulun lääni/Hyrynsalmi/Suomussalmi, viiden vuoden välein
Niemi, A.R.: Vienan läänin runonlaulajat ja tietäjät, 1921
Virtaranta, Helmi: Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, 1975
Virtaranta, Pertti: Polku sammui, 1972
Virtaranta, Pertti: Vienan kansa muistelee, 1958, s. 526

Kuhmon Kulttuurikornitsa esittelee ensi vuonna vepsäläistä kulttuuria

Vepsäläinen kulttuuri on Kuhmon Kulttuurikornitsan ensi vuodenteema, kertoo toiminnanjohtaja Sirpa Nieminen. Vuoden aikana järjestetään useita Vepsää ja sen käsityöperinnettä esitteleviä näyttelyjä.

Helmikuussa saapuu vepsän kielen ja kulttuurin tutkija Nina Zaitseva luentokiertueelle. Vuoden päätapahtumia ovat sekä Suomessa että Äänis-Vepsän alueella Šoutjärvellä järjestettävät vepsäläisjuhlat.

Karjalan puolella teemavuoden ohjelmaan kuuluvat sekä lasten että aikuisten kirjoituskilpailut vepsän kielellä, samoin vepsäläisvitsien keruukilpa. Kilpailutulosten pohjalta toimitetaan julkaisu, joka on myös eri tapahtumiin osallistuvien saatavissa.

Suomesta viedään Vepsään vepsänkielisten kirjojen näyttely; N-liitossa kaikki vepsänkielellä painettu kirjallisuus tuhoitiin 30-luvulla. Vuoden lopulla Suomeen saapuu esiintymään vepsäläislasten folkloreryhmä. Jo vuosikymmeniä toiminut vepsäläisten kuoro esiintyy kesällä järjestettävässä vepsäläisjuhlassa.

Šoutjärven ylpeys, Melkinin hirsilinna, jossa sijaitsee vepsäläismuseo (kuva: P. Virtaranta).